

ЗЕМЛЕДЪЛСКА ЗАЩИТА

В. „Земледѣлска Защита“ излиза веднѣжъ въ седмичата. Цѣната на вѣстника е за годи 6 лева въ прѣдплата. На ученици т-стжила за 5 лева. За странство се прибавятъ само пощенскитѣ разноски.

Всѣчко което се отнася до вѣстника се исправа до администрацията въ гр. Плѣвенъ.

ЗАЩИТА

ОРГАНЪ НА ВЪЛГАРСКИЙ ЗЕМЛЕДѢЛСКИ СЪЮЗЪ.

КЪМЪ АБОНАТИТЪ

Онѣзи отъ г. г. абонатитѣ ни, които не сж си исплатили още цѣлия годишенъ абонаментъ за вѣстника, Администрацията ги умолява, да побързатъ и исплатятъ дългътъ си, защото въ противенъ случай ще бждемъ принудени да спрѣмъ вѣстника имъ.

Нѣщо по рапицата.

Отъ много години у насъ сѣятъ рапица, но въ твърдѣ ограниченъ размѣръ. Сѣяли сж я тѣзи, които сж имали повече и по добра земя, и които сж имали горѣ-долѣ познания отъ нейната култура. Сѣяна макаръ и въ ограниченъ размѣръ, тя е дала твърдѣ добъръ резултатъ. Като видѣхъ, че тя дава доста добъръ приходъ и че има много по голѣма цѣна, сравнително житото и другитѣ растения, нашитѣ селяни тази година сж почнали сѣението ѝ въ твърдѣ голѣмъ размѣръ. Има нѣкой селяни, които сж заели отъ $\frac{1}{3}$ даже до $\frac{2}{3}$ отъ нивитѣ си съ рапица и се тюхкатъ, че не имъ стигнало сѣме да засѣятъ баремъ още едно-два парчета. Ако погледне човѣкъ и се вслуша съ какво въодушование говорятъ селянитѣ изъ кръчмитѣ за рапицата и какви реклами си даватъ единъ други, ще ти додражей, че и нашия селянинъ се е убѣдилъ и вмѣкналъ между посѣвитѣ си, едно толкова полезно и доходно растение, каквото е рапицата.

Но ако излѣзешъ по нивитѣ и видишъ какъ я сѣятъ ще останешъ разочарованъ.

Рапицата, която спада къмъ малко деликатнитѣ растения и иска добра обработена почва, се сѣе на съвършено не обработена и не отговаряща за нея почва. Тукъ ще видишъ селянинъ подмѣтналъ една лѣха отъ стърнището и прѣска ли прѣска рапично сѣме; тамъ при блѣскана отъ овцѣтѣ и добитѣка нива, покъртена на голѣми буци съ оралото се сѣе и завлича съ търне, по нататѣкъ другъ сѣе и послѣ заорава съ оралото посѣтото сѣме на 10—15 см. дълбочина, другъ 2—3 години подъ редъ сѣе на една и сжща нива рапица и пр. Отъ това се вижда, че селянинътъ се е убѣдилъ въ приходътъ на това растение, но като нѣма нужнитѣ познания, за неговата култура, сѣе и обработва, както завърне. А отъ всичко това ще произлѣзе, че рапицата нѣма да даде очаквания

приходъ и ще разочарова селянитѣ или пъкъ ще ги кара да се излагатъ нѣколко години на рискъ, догдѣто чрѣзъ опитъ добиятъ нужнитѣ познания за нейната култура.

За да не става това мислимъ въ интереса на правителството е да се заинтересува и подготви селянитѣ, като ги запознае: каква почва изисква рапицата, какъ се приготвяла почвата, какъ се сѣе, какъ се отглежда и какъ се прибира и съхранява. Това може много лесно да стане чрѣзъ неговитѣ органи, земледѣлчески надзиратели, испращение наставления до кметоветѣ и селскитѣ учители. Селския учител не трѣбва да забрава, че е учителъ, не само на дѣцата, но и на възрастнитѣ и че не трѣбва да чака 23 Априлъ да направи испитъ и като излѣзе изъ селото да се завърне чакъ на 1 Септемврий и да започне заниманията си отъ 26 Октомврий, а трѣбва по често да обикаля, това селце и тѣзи хори, които макаръ и не редовно, тѣ сж голѣмъ трудъ се стрематъ да му исплатятъ заплатата до стотинка и да имъ помага въ случайтъ, кога както може. Този е единъ отъ случайте, гдѣто учителътъ може да принесе най голѣма полза. Щомъ като види, какъ селянитѣ се лутатъ насамъ нататѣкъ да питатъ, какъ се сѣе рапица, колко сѣме да хвърли на дулюмъ и пр., може много лесно да разгърне нѣкое ръководство по земледѣлието, да извлѣче нужнитѣ бѣлѣжки и чрѣзъ една празнична сказка, като събере селянитѣ да ги запознае на кратко съ културата на рапицата. Особено внимание трѣбва да обърнатъ свършившитѣ земледѣлски училища учители. Защото има много села съ такива учители, безъ да сж казали поне дума по земледѣлието на своитѣ селяни. Сжщо и земледѣлскитѣ каси трѣбва да се погрижатъ за доставяние чисто и евтино рапично сѣме, защото търговцитѣ продаватъ по 7—8 лева кофата или двойния декалитръ рапично сѣме, безъ да му е опрѣдѣлена кълняемостта и качеството.

Който не вѣрва, нѣка излѣзе по селата Митрополия, М. Тръстеникъ и пр. и ще се увѣри.

Каква данѣчна система трѣба да искатъ за сега земледѣлцитѣ.

На всѣкого въ насъ е извѣстно, че сега за сега нашия земледѣлецъ плаща де-

сятѣкъ отъ своитѣ земни произведения, т. е. такъвъ данѣкъ, какъвто той е плащалъ и прѣвъ периода на турското робство.

Лошитѣ страни отъ този данѣкъ сж сжшо така всѣкому извѣстни и тѣ сж, които прѣдизвикахъ отчасти лѣтошнитѣ смущения. Тѣзи недостатѣци главно могатъ да се наведѣтъ въ слѣдующитѣ точки: 1) че се отнема повече отъ $\frac{1}{10}$ отъ произведениата на земледѣлца като данѣкъ, въ която частъ попада и нѣщо отъ оборотния и основенъ капиталъ на стопанина; 2) че опрѣдѣлението на десѣтъка отъ правителственитѣ контролѣри става тѣй, че винаги се взема повече отъ земледѣлцитѣ; 3) че ставатъ голѣми поврѣди на хранитѣ, вслѣдствие забавянieto съ прѣбояването, описването, сѣмнане комонето и пр.; 4) че разноситѣ за събиранieto на този данѣкъ сж голѣми (тази година 5—6 милиона за очаквающъ се десѣтъкъ, или $\frac{1}{4}$ за равноски) и 5) че десѣтъка е една лотария за правителството, която или ще даде добръ или лошъ резултатъ и пр. и пр.

Данѣкъ, който се плащаше прѣди десѣтъка бѣ *поземления налогъ*, или данѣкъ върху земята, като се гледа на нейното качество. Прѣди въвежданieto на десѣтъка, земледѣлцитѣ бѣха въстанали и противъ този данѣкъ като неправилно разпрѣдѣленъ. И дѣйствително, отъ една страна, много общини, даже и цѣли околий бѣхъ фаворизирани, че плащаха ничтоженъ поземленъ налогъ, а отъ друга страна, лошитѣ три години, прѣвъ които приходитѣ бѣхъ ничтожни, накарала земледѣлцитѣ да смѣтатъ по земления налогъ за тежѣкъ. Право погледнато и този данѣкъ бѣ много високо опрѣдѣленъ, та не съответствуваше на приходитѣ на земледѣлцитѣ. Така напр., ако се прѣсметне за много мѣста ще се види, че той съставляваше $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{4}$ отъ чистия приходъ отъ 1 дк. нива, вмѣсто да бжде, както би се слѣдвало $\frac{1}{10}$. Опрѣдѣлението на поземления налогъ бѣ станало, възъ основа събраниятѣ сведения отъ десѣтъка прѣвъ годинитѣ 1889—1892, които години бѣхъ извъредно плодородни. И намалението даже направено прѣди 3—4 години не бѣ въ състояние да снеме частъ отъ непоносимия товаръ на нашия земледѣлецъ. Ние признаваме, че единъ подобенъ данѣкъ безспорно би се помесѣлъ, нѣ не сега отъ нашия земледѣлецъ, когото той още тѣй работи и експлоатира земята, както това сж прави неговитѣ дѣди и прадѣди прѣди столѣтията, а тогава, когато на първо мѣсто правителството съ всевъзможни срѣдства се стрѣмеше да повдигне земледѣлската производителностъ, било чрѣзъ по интензивното обработване на почвата, чрѣзъ сѣението на по-доходни култури, или пъкъ като се гледа да се използва земята, като една по малка частъ отъ нея остави за угаръ.

Роптанието на земледѣлцитѣ произлезе и отъ тамъ, че другитѣ съсловия въ България не плащатъ съразмѣрно съ приходитѣ си данѣци. Така напр. равни лихвари, банкери и индустриалци (фабриканти) плащатъ много малѣкъ данѣкъ въ сравнение съ земледѣлцитѣ, съразмѣрно съ приходитѣ имъ. Сжщото нѣщо е и по отношение на прѣдприемачитѣ.

Понеже отъ една година насамъ земледѣлцитѣ сж противъ поземления налогъ и десѣтъка и искатъ облекчение на тѣхния товаръ, то пита се кой данѣкъ трѣбва да се прѣдпочете и за каква данѣчна система трѣбва да ратува земледѣлската организация.

частни обявления се плаща по г. на дума р. послѣдната страна, а на първа по 5 ст. Обявления отъ сѣдебнитѣ пристани се пощеватъ по особено споразумѣние.

Неплатени писма не се приематъ и необнародвани рѣкописи не се връщатъ, освѣнъ ако сж придружени въ почтово-ока марка.

Отъ многото мѣста, особено тамъ гдѣто има много социалисти, се иска въвежданieto на *прогресивно-подходния данѣкъ*, отъ друга се иска въвежданieto на *патента*, а отъ трета поземления данѣкъ да си остане още ва нѣколко години, до гдѣто се уреди кадастара, възъ основа на който ще може да се постави най-справедливия данѣкъ. Ние ще разгледаме всѣко едно отъ тѣзи искания, като ще укажемъ на кратко на по-главитѣ добри и лоши страни.

Въпроса за въвежданieto на прогресивно-подходния данѣкъ не е тѣй лесенъ както изглежда и заради туй, по нашето разбиране, съ него трѣбва да се отива доста прѣдпазливо. Ние намираме, даже, че е много прѣждевременно по мнѣнитѣ да се взематъ революционъ въ тази или онази смисълъ, безъ да се разбира основно всѣки единъ прѣдлаганъ или укриванъ данѣкъ. Всѣки ще е забѣлѣжилъ, че ние винаги сме държали въ резерва по този въпросъ и то не съ друга цѣль, а за да не изгубимъ нѣкое разсѣпване, което твърдѣ лесно би станало, поради нееднаквитѣ възглѣдове между насъ и нѣкои отъ нашитѣ приятели.

Като казахме по-горѣ недостатѣцитѣ на поземления налогъ и на десѣтъка всѣки би се помислилъ, че ние ще бждемъ за *прогресивно-подходния данѣкъ*, нѣ ние сме и противъ него и то ето по кои съображения.

Подъ този данѣкъ, просто казано, ние разбираме прѣмаханieto на всички косвени даждия и налаганieto само на единъ пря

се — никой. Най-послѣ въз основа на какви данни ще можемъ да опредѣлимъ имотното състояние на земледѣлците, за да бждемъ справедливи въ разпрѣдѣлението на данъкоплатците по категории? Разбира се всичко това трѣбва да се направи повече по свѣдѣнията, които ще ни даждатъ самитѣ земледѣлци, които немогътъ по никой начинъ да бждатъ вѣрни, защото и самия земледѣлецъ не може да ги остави, понеже не държи сметка за приходи и расхода си. Нѣ всички тѣзи работи, при днешното наше положение, сж цѣль абсурдъ да се помислятъ.

Най-послѣ прогресивно-подходяния данѣкъ има и тази много лоша страна, че при въвежданieto му трѣбвало би да се изхвърлятъ косвенитѣ данѣци. А тъй като нашитѣ земледѣлци сж все имотни и почти всички ще трѣбва да влизатъ въ категориитѣ за данѣците, то ще имъ бжде по-трудно да плащатъ по-голямъ прякъ данѣкъ, отколкото сега, за да могатъ да се покрятъ държавнитѣ разходи, отколкото, ако плащатъ косвени данѣци, било като: акцизъ, мита, разни берии и пр. и пр., които тѣ сега почти незабѣлвано плащатъ. Разбира се, че не трѣбва управляващитѣ да експлоатиратъ сж косвенитѣ данѣци и не трѣбва да въвеждатъ такива и за предметитѣ отъ първа необходимостъ, каквито сж тѣзи за солта, гавята и пр. Иначе ние несме противъ тѣзи данѣци, помъ тѣ сж умѣрени.

Прогресивно-подходяния данѣкъ не е още въведенъ въ Западно-Европейскитѣ държави, въ които казахме, че има до негдѣ условия за него, а да се прѣпоръчва въвежданieto му въ насъ ще бжде повече отъ грѣшка.

Другъ видъ данѣкъ, който се прѣпоръчва отъ нѣкои за най-справедливъ, е *патентъ*. Защитнитѣ на този видъ данѣкъ мислятъ, че, ако и на земледѣлцитѣ се постави патентъ, както на търговцитѣ и индустриалцитѣ, ще бжде най-справедливо и тогава ще могатъ да се избѣгнатъ всички неприятности, които бѣхъ достигали при повземения налогъ. Противъ единъ правилно разпределенъ патентъ ние не бихме имали почти нищо. Нѣ питае, какъ би могло да се постигне въ насъ едно правилно облагане съ патентъ, когато всѣкому е извѣстно, че и количеството на обработваемата земя на всѣки земледѣлецъ не е намѣрена, а на отажа оставяне стойността на разнитѣ капиталы, които мѣчно е да опредѣлимъ. Ще ми се каже, че какъ става това при търговцитѣ и др. съсловия? Да, но да се опредѣли стойността на стоката на единъ търговецъ е по-лесно нѣщо, защото едничката стойностъ е извѣстна, а това е твърдѣ мѣчно да се направи по отношение на: землед. сгради, сѣнча, добитѣци, градини, бащи и пр. и пр., понеже за послѣднитѣ не се употребява отъ разни земледѣлци еднакво количество трудъ и капиталъ. Ако ли, както мислятъ нѣкои, поставенъ патентъ, споредъ обявения отъ всѣки земледѣлецъ приходъ, то и въ този случай вѣрваме да

станатъ много грѣшки, които може би ще прѣдизвикатъ анархия, отколкото нѣкаква оправия, понеже по този начинъ ще да се даде просторъ на разни скривания, злоупотребления и пр., още повече като се вземе подъ внимание положението въ което се намираме днесъ, вслѣдствие на неравноразно партизанство и лошитѣ ни нрави.

Тѣй, че и въвежданieto на патента нѣма да бжде справедливо и лесно постижимо.

Нѣ за кой видъ данѣкъ трѣбва ние да ратуваме? На този въпросъ ние сега доста бѣло ще отговоримъ, а да се повтѣримъ и другъ пътъ.

Ние сме твърдо убедени, че още за много години повземения налогъ ще бжде единъ отъ най-добритѣ данѣчни системи въ насъ, разбира се, като се направятъ извѣстни подобрения, които сж необходимо за да лежи тя справедливо върху пшеницѣ на всички данъкоплатци. Ние прѣдпочитае повземения налогъ по слѣдующитѣ събражения:

Защо този данѣкъ е който пада мѣско само на мѣреливитѣ, а никога не на трудолюбивитѣ земледѣлци. Той потиква земледѣлца къмъ по интензивното обработване на почвата, къмъ торението, избиранieto на сѣмето и пр. и пр. защото земледѣлца ще знае, че той ще е длъженъ да плати единъ извѣстенъ налогъ на земята си, безъ да се пита дали ще я обработва или не. А за да не му е тежкъ този налогъ, както и да не се вземе той отъ срдѣството за живѣние, ще се старае по какъвто и да е начинъ да обработва всичката земя и да искара по-голямъ доходъ, та да има и за печалба и за повземелъ налогъ. Въ една не културна страна този данѣкъ е, слѣдователно, едно насърдително срдѣство къмъ по-рационалното орбработване на земята.

И ако нашитѣ законодатели се погрижатъ, въ отношение на нѣколко години, да се измѣратъ най-правитно земитѣ и споредъ послѣднитѣ срдѣства на науката да се класифициратъ, то убедени сме, че ще имаме една най-добра данѣчна система въ повземелния налогъ, защото тогава нече да могатъ да ставатъ никакви фиктивизации, както това бѣ до днесъ. Най-послѣ не трѣбва да се забравя, че този данѣкъ е още доста голѣмъ и има нужда отъ извѣстни намаления.

Нѣ какво да правимъ, догдѣто земитѣ се измѣратъ и класифициратъ? Ние мислимъ, че трѣбва да се повтѣримъ повземелния налогъ още тази година, като се наметне една комисиия повече отъ учени и практики земледѣлци, които да направятъ ревизия върху всички оплаквания и въз основа на тѣхъ да направятъ едно по-правилно расхотрѣление на налога, както на околии, така и по общини.

Мислимъ.

Новитѣ закони по Министерството на Търговията и Земледѣлието.

(Продължение отъ брой 38).

По законопроекта за допълнение закона за филоксерата желаеъ да се

спрѣмъ повечко. Ний имаме единъ законъ за мѣрките противъ филоксерната зараза отъ 1895 година, който съдържа такива прѣдпопни постановления, щото се чудимъ, какъ не се намѣри нѣкой до сега да поиска цѣлото негово прѣмахване или прѣработване. Съ този законъ, разбѣрканъ още повече съ правилника за неговото прѣспособлене и разни окръжни, се правятъ такива чудовищни спѣнки на хората, които имъ се случи да иматъ работа съ него, щото е просто възмутително. Прѣдставете си напр. че Вий се намирате въ Видинъ и пожелаете да си земите една или двѣ саксии съ толкосъ хубавитѣ цвѣта, които се искаратъ на тамошния пазаръ, и да ги донесете въ Ломъ, Рахово, Свищовъ или другъ нѣкой градъ по край Дунава или на вѣтрѣ. Вапитѣ саксии нѣма да бждатъ пропустнати отъ Митницата гдѣто слѣзетѣ, защото не сте знаели да си земитѣ удостоверение отъ Видин кий инспекторъ по лозарството, че тѣзи саксии не сж заразени отъ филоксерата или произхождатъ отъ не заразена мѣстностъ, понеже е опасно да не би да принесете съ тѣхъ филоксерата, гдѣто ще отидете при всичко че отдавна тукъ тя е дошла и лозя даже не е оставила; и за това Вий или трѣбва да искате да Ви се испрати удостоверение и да чакате и правите разноси, или рискувате Вапитѣ саксии да намѣратъ джното на Дунава, ако министерскитѣ чиновници не излѣзатъ по благоразумни и въпрѣки министерскитѣ окръжни Ви ги пропустнатъ. Вий сжщо не можете закарать единъ човалъ картофи отъ Свищовъ въ Ломъ или една кошница зарзаватъ отъ Видинъ въ Орѣхово, отъ опасностъ, разбира се, да се не разнесе филоксерата, която благодарение на такива строги мѣрки отиде и въ Юж. България. И това става, защото нѣма кой да обясни тѣзи работи и не се обявятъ кои мѣстности се считатъ за заразени или съмнителни и кждѣ трѣбватъ да се изискватъ тѣзи формалности при прѣнасянето на извѣстни прѣдмети отъ едно мѣсто на друго.

Но като вѣнецъ на всички тѣзи не разбрани съ закони и правилници и разни окръжни, ний ще посочимъ на чл. 19 отъ закона за филоксерата, който се отнася до намалението данѣка на заразенитѣ отъ филоксерата лозя, за да

видятъ българскитѣ земледѣлци, колко тѣхното министерство на Земледѣлието се грижи за тѣхнитѣ интереси. Този членъ казва буквално така: „Лозята заразени отъ филоксерата ще бждатъ свободни отъ всѣкакви държавни, окръжни и общински данѣци една година слѣдъ констатиранieto на филоксерата (1-а алинея). Нищо по ясно отъ това, всѣки който знае да чете ще разбере добръ, че лозята които сж заразени отъ филоксерата се освобождаватъ отъ всѣкакви данѣци една година слѣдъ констатиранieto, т. е. ако тази година лозето е констатирано че е филоксерно, то отъ идущата година вече, то се освобождава отъ всѣкакви данѣци. Такава е била цѣльта на законодателя и това ясно се вижда отъ дневницитѣ на Народ. Събрание, когато се е разисквалъ този членъ. Въ министерскитъ проектъ този членъ казваше че лозята заразени отъ филоксерата се освобождаватъ отъ данѣци три години слѣдъ констатиранieto, като е мислило м-то, че за толкова врѣме обикновено едно лозе може съвършено да пропадне отъ тази болестъ. Законодателя, обаче, като е считалъ, че лозе заразено единъ пътъ отъ филоксерата не може вече да даде редовни доходи и че то е една тежестъ на стопанина, приелъ е щото освобождението на такива лозя да става една година слѣдъ откриванieto на филоксерата, както именно е казано и въ закона. Но ако сега това е толкосъ ясно за всѣкого, то нека видимъ какво ни разправятъ нашитѣ „вѣщи агрономи“ и „учени специалисти“ (ще извини Б. Т. Вѣстникъ за тѣзи изражения) въ чл. 57 отъ правилника по приспособленieto закона за филоксер. зараза. Съ този членъ, допълваеъ постоянно съ разни окръжни, се иска щото намалението на филоксернитѣ лозя да става постепенно съ развитието на заразата т. е. всѣка година да се освобождава само тази частъ която е пропаднала и благодарение на това и още, че не всѣка година надлѣжнитѣ чиновници се имали възможностъ да прѣглеждатъ всичкитѣ лозя, е станало такова бѣркания съ намалението данѣцитѣ на тѣзи лозя, щото сума хора има които отъ години имъ се пропаднали лозята и пакъ имъ плащатъ данакѣтъ и че мнозина още които лозята си бѣхъ посѣли миналата година съ храни, платихъ хемъ данѣкъ

ПОДЛИСТ

като лозя, хемъ и десеткътъ. И това значи, да се грижимъ за благосъстоянието на земледѣл. население и подобряването на земледѣлието.

Но пъка дойдемъ на въпросътъ си. Министерство, на когото бѣше длъжностъ да измѣни цѣлий законъ за филоксерата и да го приспособи къмъ сегашнитѣ нужди на нашето лозарство и при сегашното положение на филоксерната зараза, се задоволява само да прави всѣка година слаби допълнения, съ които въ повечето случаи не се постигнала никаква цѣль.

Въ законопроекта, който М-ството бѣ внесло въ по миналата сесия се прѣдвизжда щото търгуването съ америк. лози да става само отъ лица, които при тежаватъ лозори разсадници въ България и иматъ прѣдварително разрѣшение отъ М-ството на Т-та и З-то; ако нѣматъ такива тѣ се губяватъ отъ 100 до 1000 лева. Тази глоба се удвоява, ако пъкъ се докаже, че прѣчкитѣ сж отъ обикновени (!) лози или слабоустойчиви на филоксерата и виновния се задължава да плати двойно на измамните страни цѣнитѣ на прѣчкитѣ и всички разноси по присаждането и гледането имъ. Ний при всичко, че не можемъ да одобримъ многото ограничения които М-ството прави срѣщу производството и търгуването на америк. лози, особно на частнитѣ разсадници, защото съ това се обива още отъ зачало и така слабата инициатива у насъ въ тѣзи прѣдприятия, пакъ сме съгласни че трѣбва да има единъ извѣстенъ контролъ; но да се прѣдвизждатъ работи които не ще могатъ да се постигнатъ и които често пати ще даватъ обратенъ резултатъ, то е цѣла безмислица. Какъ ще се констатира че дѣйствително търговеца е далъ обикновени лози или пъкъ слабоустойчиви? На най послѣ почакайте да се развие горѣдолѣ тази търговия, да се размножатъ частнитѣ разсадници, па тогава правете тѣзи ограничения; ний нѣмаме още нищо а пъкъ захващаме да се боимъ отъ нѣкакви си въображаеми злоупотребления. Освѣнъ това, нали инспекторитѣ по лозарството ще иматъ подъ свой надзоръ частнитѣ разсадници, които пъкъ се длъжни да държатъ извѣстни книги, и нали ще знай той въ всѣки единъ, какви сортове се отгледватъ, какво и колко се присажда, какво се

продава и пр.? Другъ е въпросътъ ако нѣкой инспектори, между другото иматъ и частни разсадници и въ такъвъ случай може да се отпусне нѣкое злоупотребление, но най послѣ М-ството не трѣбва да вземе мѣрки спрѣмо такива свои служители. Ами не може ли да се отпусне отъ друга страна, че е твърдѣ възможно щото и стопанитѣ да станатъ причина за неуспѣхътъ на купенитѣ лози, било по неумѣние или пъкъ умишлено и слѣдъ това да заявятъ че имъ се дадени слаби сортове? И най послѣ за кои сортове може да се каже положително, че сж силно-устойчиви и кои слабо-устойчиви, и не случвали се щото сортове признати за най устойчиви поставени въ не сгодни за тѣхъ условия да пропаднатъ по лесно, отколкото други по слабо устойчиви но поставени въ изискуемитѣ се за тѣхъ условия? —

Всичко това ни показва, колко лицата на които е повѣрено ръководението на възобновлението на нашитѣ лозя, познаватъ този въпросъ и въпросътъ за америк лози. За това, ний сме били отдавна въ намѣрение да искаме съставянето въ М-ството на З-то една особна комисия или комитетъ, отъ вѣщи лица, която да ръководи толкостъ делекатния въпросъ по възобновлението на лозята и да обсъжда всички въопще въпроси по лозарството, америк. лози и филоксерата. *) И тогава възобновлението на нашитѣ лозя ще трѣгне по единъ правилень и опрѣдѣленъ пътъ, ще се избавятъ всичкитѣ грѣшки и нѣма да излизатъ такива наредби и закони, които толкостъ злѣ се отразяватъ върху успѣхътъ на възобновлението. Възобновлението на лозята е едно дѣло, което не се е появило тука така изведнѣжъ въ положението си, каквото е сега; то се е развивало постѣпенно въ единъ периодъ отъ 25—30 години до като е достигнало до сегашнитѣ си резултати и никой не може да прѣдвиди до кждѣ ще достигне слѣдъ извѣстно врѣме; защото хората работятъ по него, изучаватъ неговитѣ недостатци, опитватъ постоянно разни сортове, създаватъ нови и пр. И ако днесъ извѣстни

*) Такъвъ комитетъ може да се състои отъ специалиститѣ по лозарството въ Министерството, отъ учители по лозарството въ землед. училища и отъ инспектори по лозарството и да се събира когато има нужда.

спуска се върху му и го задига заедно съ пляката му, а най-послѣ чело-вѣкътъ съ своята пушка и свинецъ смѣква царя на въздуха и пернатия миръ. . . .! Така, ето какъ е борбата въ природата за животъ. Всичко се стреми да се запази, да се нахрани, нъ на всѣка крачка срѣща неприятности.

Вѣнецътъ на природата, като частица отъ всѣлениа миръ, не може да отсѣпни отъ този всѣобщъ природенъ законъ. И тѣй трѣбва да се бори, трѣбва да пада, да става до тогава, до като получи жалиемото си парче хлѣбъ за съществуване. Жестока е тази борба, нъ е неминуема. Безъ борба той рискованъ да отиде часъ по скоро въ хладния гробъ и стане арена на белоглави и черноглави червей. . .! Безъ борба, той рискованъ да остане нещастенъ робъ на подобнитѣ нему животни; да остане не милъ, не драгъ по чужди порти и води още по жестока борба за съдбата. . . .! Не отсѣпва и чело-вѣкътъ отъ тази борба. Води борба за хлѣба, борба за живота и човѣка; води кой води тази борба, то най-много ъ води селянина чело-вѣкъ т. е. чело-вѣкътъ, който има работа съ земята, съ природата, съ въздухътъ, съ инсекти и птици, съ дивачъ и питомници и най-послѣ пакъ съ човѣка. Да, борба за животъ, борба за хлѣбътъ води най-много той, и жестока е неговата борба. . .! Че какъ тѣй, ще помислятъ и кажатъ

нѣкои: „той който самъ си добива хлѣба и му е господаръ, да се бори послѣ за него“? Така е, ама на. . .! макаръ, че хлѣбътъ е неговъ, то той води жестока борба за да си го запази. Води ъ той доръ го добие, води ъ и послѣ слѣдъ получаването му пъкъ да го запази!

Само който е орачъ и който е живѣлъ между тѣхъ може да си прѣдстави ужасната борба, свирепиятъ легеонъ срѣщо когото той трѣбва непрѣкъснато да се бори. Бори се той съ земята, съ водата, съ въздухътъ и облацитѣ; бори се съ температурата, съ инсектитѣ, съ паразититѣ, съ птици, съ четвероноги па и съ двоноги животни; бори се съ скука, съ гладъ, съ жажда, съ немотия и пр. и пр. Ехъ, знайте ли вий, колко мъжки се иска за бѣло симитче? Знайте ли вий, колко тропание има за копринена връзка? Знайте ли вий, колко грижи ставатъ за чървено суканце? — Навѣрно, мнозина не знаятъ, нъ клетникътъ селякъ и неговата бѣла глава и чъръ вратъ знаятъ това. За да се получи бѣлото симитче, трѣбва да се направятъ милиони и милиони движения сж рацѣтѣ и цѣлото тѣло, трѣбва кожата на тѣлото нѣколко пати да се мѣни; трѣбва коститѣ нѣколко пати да се размѣтватъ и пакъ намѣтватъ! Нѣколкото пати оране и копание изисква турдъ, който изкарва бѣли пришки на рацѣтѣ; по-

америк. лози се считатъ за добри, т. е. да удовлетворятъ изискванията на съврѣменното лозарство, то не е чудно че слѣдъ години ще се видятъ и тѣхнитѣ недостатци и лозаритѣ тогава ще дирятъ тѣзи сортове които още по добрѣ отговарятъ на изискванията и на разнитѣ условия.

Съ другъ единъ членъ въ този законопроектъ се прѣдвизжда щото отъ данѣкъ да се освобождаватъ само тѣзи лозя, които сж посадени съ прѣпорѣчанитѣ отъ М-ството на З-то сортове и земята имъ е риголена на 40 см. дълбочина. До сега М-ството не е прѣпорѣчало никакви сортове, по всѣка вѣроятностъ, защото и то не знае кои да прѣпорѣча. Подобно на това рѣшение, бѣхъ взели, ми се чини, и инспекторитѣ по лозарството, когато бѣхъ събрани миналата година на конгресъ въ Видинъ. Такова едно искание, обаче, е много погрѣшно; защото, кой може да ми забрани да сади единъ отъ извѣстнитѣ като слабоустойчиви сортове, прями производители, Jacques. Неговитѣ и др. или нѣкой отъ новитѣ хибриди, когато азъ намирамъ смѣтка отъ тѣхното отгледване, съмъ ги поставилъ въ условия при които ми даватъ добъръ приходъ и при които трапността имъ е достатъчна и азъ съмъ благодаренъ? И защо тогава моето лозе да плаща данѣкъ а другитѣ не?

Ний знаемъ много добрѣ какъ е отивало възобновлението на лозята въ Франция, Италия, Унгария и др. страни и никждѣ не сж поставяли такива китайски ограничения, на частната инициатива, а напротивъ на всѣкждѣ се е поощрявала. У насъ става тѣкмо противното, М-ството като че ли се старае да прѣдстави производството на американскитѣ лози, частнитѣ разсадници, възобновлението и пр. въ едни опрѣдѣлени граници, въ едни рамки, навѣнъ което никой да не може да се движи и всичко да отива по негова диктовка. Когато, напротивъ, то трѣбва да даде широкъ просторъ на частната инициатива, като само наблюдава правилний вървѣжъ на дѣлото и пазѣ единъ високъ контролъ на всичко.

Vitis.

Земледѣлска анкета.

(Извлечение).

Тукъ ще приведеме нѣкой отъ събранитѣ факти, които установяватъ горѣказано-

то. За избѣгване на всѣкакви неприятности ние скриваме имената на лихваритѣ, а отбѣлзваме само имената на тѣхнитѣ жертви. Разбира се, че тукъ ние ще изложиме само една незначителна частъ отъ всичкитѣ злодѣяния извършени чрѣвъ лихварството.

Ето тия факти:

Петнадесетъ души жители отъ селата, Селановци и Лѣсковецъ, Орѣховска околия: на 26 Августъ 1899 год. сж подали писмено оплакване до Господина Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, за че тѣхнитѣ сѣселани: П. Д., Ц. Т., К. П., Д. П., и Д. Ц. Ц., сж имъ били взели прѣди нѣколко години по 100 до 200 лева, за които дългове увеличавани ежегодно съ невакоина лихва, до сега освѣнъ че сж заплатили многократно по голѣми суми, продадени имъ сж почти всичкитѣ движими и недвижими имоти, но оставатъ още да дължатъ значителни суми.

По поводъ на това оплакване произведено е било полицейско дознание, отъ което се е констатирано слѣдующето:

Петъръ Ангеловъ Итановъ прѣди

ната сума. За издължение на тая сума дължника билъ внесълъ въ равни врѣмена 2002 лева 50 ст., но и съ това дългътъ не се свършилъ, а сѫ му били продадени на публична продажъ слѣдующитѣ имоти: 1 кжца съ дворъ отъ 4 декара, 1 дек. и 3 ара поле, 200—250 декара ниви, 19 декара ливади и 1/2 декаръ градина.

Тодоръ Дуповъ отъ прѣди 5—6 години е влѣзалъ въ кредитни сношения (земанки даванки) съ сѣселения си П. Д. Прѣзъ това врѣме на нѣколко пѣти първия е ввелъ въ заемъ отъ втория слѣдующитѣ количества:

а) 600 гроша; б) 675 гроша; в) 40 лева; г) 200 лева; и д) 60 лева или всичко 555 лева. Срѣщу тая сума въ равни врѣмена дължника билъ внесълъ: а) първи пътъ 500 кофи, втори пътъ 580 кофи, трети пътъ 137 кофи, четвърти пътъ 300 и пети пътъ 100 кофи кукурузъ; б) единъ конъ оцѣненъ за 100 лева; в) сѣно: единъ пътъ за 100 лева, други пътъ тоже за 100 лева и трети пътъ за 212 лева; г) 19 декара мѣсто, оцѣнено за 281 лева; д) пари въ брой 45 л.

Сѣ ва сжция дългъ на дължника били продадени слѣдующитѣ имоти: 1 кжца съ дворно мѣсто отъ 4 декара; 68 декара ниви и 1 1/2 декара поле.

И слѣдъ всичко това благодѣтели — кредиторъ претендира да има да взема отъ Дуповъ още 1700 лева.

Герго Пенковъ и покойния му баща отъ прѣди 7—8 години влѣзали въ земанки давания съ Д. П., отъ когото били взели въ равни врѣмена слѣдующитѣ суми: а) 1300 гроша или 260 лева отъ сѣно; б) пари въ брой: 600 и 50 и 60 и 40 и 30 и 40 равном 820 лева пари въ брой и 260 лева въ сѣно или всичко 1080 лева. Срѣщу тая сума дългътъ сѫ издавали на Петрова: а) 350 до 400 кофи кукурузъ дадени отъ бащата; б) 30 овци съ агнета; в) 200 кофи кукурузъ; г) 11 овци съ агнета; д) 300 кофи кукурузъ; е) два вола; ж) 150 кофи кукурузъ; з) 160 лева пари въ брой; и) 40 оки вѣдна; к) 200 кофи кукурузъ; л) други 30 кофи кукурузъ и м) 58 декара земя. Слѣдъ всичко това кредиторъ е наложилъ запоръ върху останалитѣ имоти на дължника, за щото претендира да има да взема още 1000 л.

(Слѣдва)

Въ т. г. извънредъ осеия е постигнато едно явление, което повече отъ 40000 полица на земледѣлци отъ разнитѣ краища на България, съ което най настоятелно се искаше привелегия на Земледѣлскитѣ Каси. За голѣма жалостъ това явление остава за осеия, както остана и проекта за сжщата цѣль внесенъ отъ Земледѣлската група. Считаме за умѣстно да помѣстимъ това твърдѣ интересно явление.

XI Обикновено Народно Събрание

П р о ш е н и е

Господа Народни Представители,

Всички ний, подписавши настоящето, сме земледѣлци и то такива, каквито сѫ ни оставили прѣдѣлитѣ ни. Нашата каинност и простодушие ще Ви бждатъ гаранция, че всичко що има да Ви кажемъ, ще го кажемъ искрено и чистосърдечно.

Всички ний сѫ кървавъ потъ на чело то искарваме осжждията си прѣхрама, но сме толкова много, щото не може да се не признае, че крепимъ на оголедитѣ си плѣти Държавата и, че нашето пропадане, по силата на нашето мнозинство, ще повлече подире си и пропадането на държавата. Прииърътъ е прѣдъ очитѣ ни. Послѣднитѣ четири лоши години и настжпилата сѫ тѣхъ остра крива убѣдихъ всѣкого, че когато нѣма у насъ у никого нѣма, а когато имаме ние всички имать, че отъ нашето благосъстояние зависи благосъстоянието на всички — на Държавата, а това е достатъчно, върваме, за да привлече сериозното Ви внимание върху просбата ни.

Господа Народни Представители,

Примитивния начинъ, по когото ний обработваме земята, вжмнатата конкуренция, на която не можемъ противостоя, четиритѣ безплодни години, що прѣбикахме и безбожната експлоатация на лихваритѣ, които тѣхъ хитро ни вадѣтохъ въ своята мръжа, сж ни доведе много близо до пропадѣта.

Кой ще ни помогне?

Отъ много страни и мнозина ни учатъ какъ да ореме, какъ да сѣемъ, какъ да торимъ, какво сѣме да употребимъ, какви ордия да си купимъ и въобще какви мѣрки да вземемъ, за да подобримъ земледѣлието, а со него ваядно и благосъстоянието си. Но никой не ни казва отъ гдѣ да вземемъ срѣдства за това, когато нашитѣ недостигатъ.

Намъ е нуженъ естивъ и леснодостжпенъ кредитъ, но кой ще ни го даде?

Евстенията на кредита зависи не толкова отъ изобилието на капиталитѣ, колкото отъ материалната гаранция, която прѣдставява дължника, отъ рискътъ когото прави кредиторъ и отъ цѣлѣта му.

Лесната достжпностъ пѣкъ зависи отъ моралното състояние на дължника, отъ честността, пестливостъта и редовностъта въ платежитѣ му.

Колкото е по солидно материалното състояние на дължника, колкото е по благородна цѣлѣта на кредиторъ, толкова е по евтинъ кредита и, колкото е по голѣма вѣрата на кредиторъ въ моралнитѣ качества на дължника, толкова е по лесно достжпенъ кредита, толкова по малко формалности, по малко губение врѣме и по малко молби сж нуждни за добиванieto му.

За зла честь обаче, нито ний отговаряме вече на тия условия, нито кредиторитѣ ни иматъ тая цѣль.

Наводненieto прѣзъ 1897, градобитнината и слабия урожай прѣзъ 98, сжмата прѣзъ 99 и недовлетворителната реколта прѣзъ 1900 ни доведоха до положение, да не можемъ повѣрва ни една стотна частъ отъ онова, що сме взели прѣди и прѣзъ тия лоши години и унищожихъ всѣка вѣра на кредиторитѣ ни въ нашата честностъ и редовностъ — убихъ свършено моралния ни кредитъ.

Настжпилитѣ сѫ това нужди пѣкъ, увеличихъ силно прѣдлаганieto за проданъ недвижимитѣ ни имоти и ги обезпчихъ до неизмѣнителностъ — заличихъ материалния ни кредитъ.

Кредитнитѣ учреждения, кжши и отдѣлни лихвари, едни отъ страхъ или нужда да прибратъ по скоро земанieto си, други отъ алчностъ да загубятъ имотитѣ ни безъ пари, трети просто сѫ злонамерена цѣль или сѫ цѣль да купятъ и прѣхвърлятъ имотитѣ върху други земледѣлци, за да съспиятъ въспѣдствие и него, намѣрили му врѣмето да ги изваждатъ на продажъ тѣжко прѣзъ тия лоши години, при това общо безпаричие, гаче ли сѫ единствената сѣмо цѣль, да ги обезимотятъ и поробятъ, защото немогатъ ги прова, освѣтъ за една ничтожна цѣна, която никого нѣма да удовлетвори.

Нашата работна земя, частъ отъ която сме купували отъ сжщитѣ лихвари по 10 до 15 лева декара, сега, по всисканieto пакъ на самитѣ тѣхъ, се продава по 50 ототинки до 5 лева декара и всѣка га почти минава въ тѣхки рѣпѣ. за да я продаватъ още нѣколко пѣти на други нещастни земледѣлци и да съспиятъ още нѣколко земледѣлчески сѣмейства.

Срѣщу единъ ничтоженъ заемъ направенъ за покупката само на една нива, единъ чифтъ волове или единъ кожухъ наприиъръ, сега отива цѣлото ни състояние, останало отъ дѣди и прѣдѣди.

Ето това сж горѣ-долѣ, условията, моралната и материална гаранция, които ние прѣдставяваме, при търсението на толкова нуждни ни въ настояще врѣме кредитъ, а до колко той може да бжде евтинъ и лесно достжпенъ при тия условия и гаранции, лесно може да се опрѣдѣли, щомъ се знае, че въ основитѣ му лѣжи общетърговския принципъ „сѫ най необходимитѣ срѣдства и при най малкъ рискъ да се добие най голѣмата възможна печалба“.

Нашитѣ лихвари пѣкъ, въ стрѣмленieto си да извадятъ най голѣмата, дори невъзможна, печалба и да станатъ колкото се може по богати, за да се оправдатъ прѣдъ свѣстѣта си, не сж се задоволили сѫ този принципъ, ами му прибавили и езуитския, „цѣлѣта оправдава срѣдствата“, сѫ което още по точно сж опрѣдѣлили колко евтинъ и леснодостжпенъ кредитъ ни даватъ, хемъ все подъ благовидния прѣдлогъ, че ни правятъ добро — да ги споменуваме. И наистина име защо да ги споменуваме.

Тежко му, който е ималъ нещастieto да прибѣгне къмъ услугитѣ на тѣви благодѣтели?

Кредиторъ, цѣлѣта на когото е само печалбата, на въ чиято вѣрѣда и да била тя, отъ чийто гърбъ и да се вадила, по какъвто начинъ и да се добивало, а всички кредитни дружества, кжши и лихвари не могатъ да иматъ друга освѣтъ тая цѣль, не само нѣма да принесе нѣкаква полза на земледѣлнето и земледѣлцитѣ, но ще ги съспия. както ни съспихахъ вече.

Положението, въ което сме испаднали ний, земледѣлцитѣ, мжнчнитѣ невѣжество, сѫ които има още дълго врѣме да се бори земледѣлнето у насъ, рискътъ и малодостжпността отъ това прѣдприятие изискватъ земледѣлския кредитъ, за да принесе полза, да бжде до толкова евтинъ, леснодостжпенъ и дълготраенъ, щото да прилича по скоро на благотияние, на филантропия, отъ колкото на кредитъ. Но кой кредиторъ ще бжде до толкова челоуколюбивъ, щото да пренебрегне цѣлѣта си